

70-letnica revije *Acta Chimica Slovenica*: mednarodno prepoznavna znanstvena revija na področju kemije

prof. dr. Ksenija Kogej

Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Univerza v Ljubljani

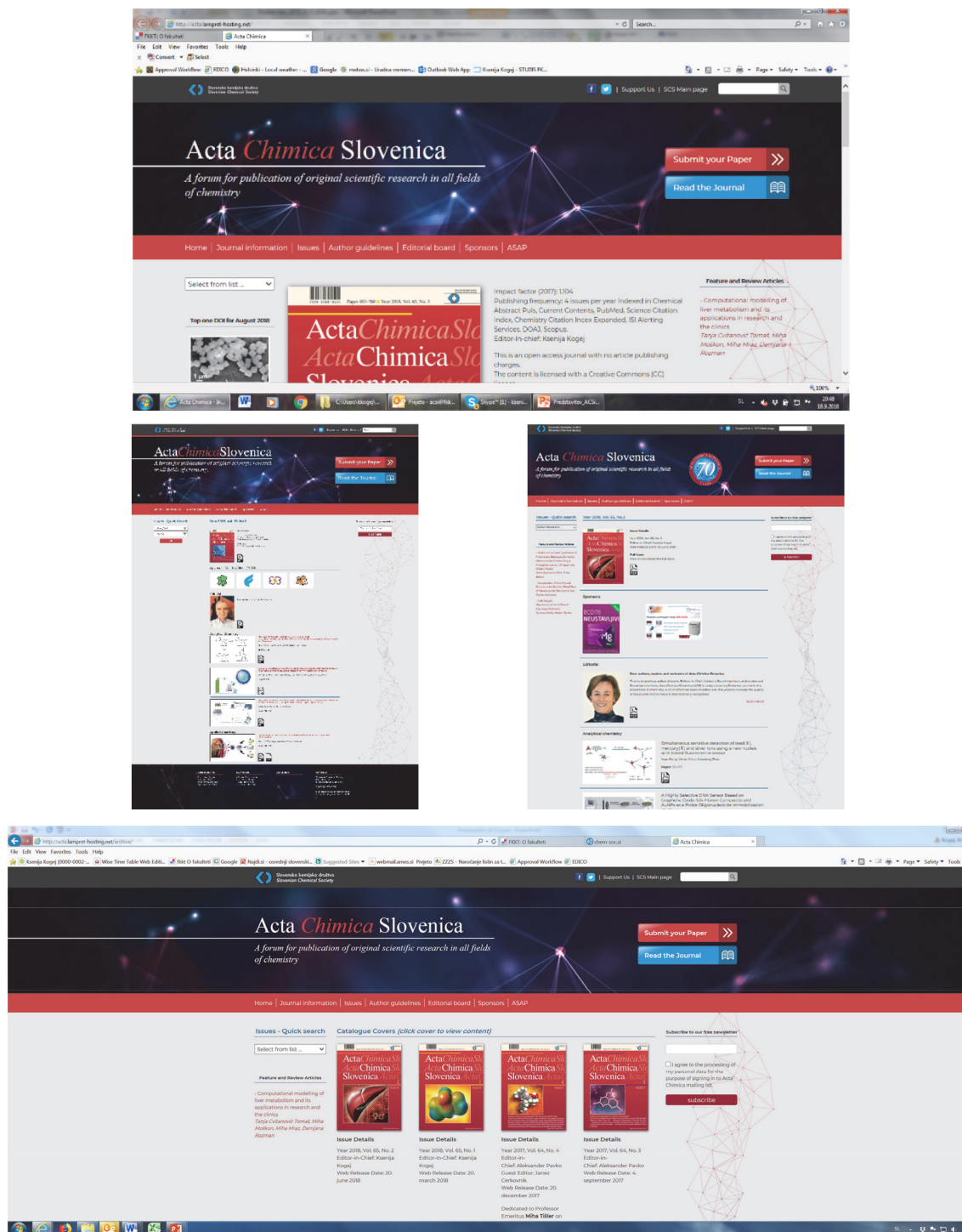
glavna in odgovorna urednica v obdobju 2018–2022

Leta 2018 sem od dolgoletnega glavnega in odgovornega urednika profesorja Aleksandra Pavka prevzela vlogo glavne in odgovorne urednice revije *Acta Chimica Slovenica* (ACSi). Ob prevzemu te funkcije nisem imela izkušenj z uredniškim delom, a sem se dela lotila z veliko volje in entuziazma, pri čemer mi je bil v veliko pomoč Sašo. S svojimi bogatimi izkušnjami mi je pomagal narediti prve korake pri uredniškem delu. Revija je imela tedaj že oblikovano znanstveno prepoznavnost s stabilnim faktorjem vpliva, za kar gre zahvala vsem urednikom in ostalemu osebju, ki so skrbeli za njeno izhajanje in posodabljanje pred menoj. Postaviti si je bilo treba nove izzive, ki smo se jih lotili z izkušeno ekipo področnih urednikov in tehničnega osebja, administratorke gospe Marjane Gantar Albreht, tehničnega urednika revije gospoda Stanislava Oražma, skrbnika sistema za oddajanje in sprejemanje člankov (*Open Journal System*, OJS) gospoda Alena Orbaniča, podjetje Abelium, ter neprecenljivi pomoči osebja Centralne in tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani, gospe Maje Vihar in gospoda Mitje Vovk-Iskriča. Vsi ti so mi bili pri spoznavanju z uredniškim delom v neizmerno pomoč.

Največji spremembi v prvem letu mojega mandata (2018) sta bili opustitev izdajanja tiskanih izvodov ACSi in prenova spletne strani revije. Tiskanje revije je predstavljalo ogromne stroške in je postalo v obdobju digitalizacije vse manj smiselno. Mnogi prejemniki revije so povedali, da tiskanega izvoda revije skorajda ne odprejo, še več, da takoj roma v koš za smeti, zato je bila ta odločitev edina

smiselna. Odločili smo se, da bodo v tiskani obliki, v omejenem številu izvodov, izhajale le še posvečene številke. V času mojega mandata je bila taka le ena številka, ki je bila posvečena prof. dr. Igorju Kregarju (leto 2019, volumen 66, številka 1). Lotili smo se tudi prenove spletne strani revije v bolj sodobno in interaktivno obliko, nadgradnje navodil za avtorje in odprave določenih pomanjkljivosti v delovanju OJS. Tako je v sredini leta 2018 zaživela nova sodobna spletna stran ACSi (slika 1), ki smo jo predstavili tudi na srečanju Slovenski kemijski dnevi septembra leta 2018 v Portorožu.

Naslednja novost, katere namen je bil predvsem dvig faktorja vpliva revije, je bila uvedba nove kategorije člankov, to je Tematskih člankov (*Feature Articles*, FA). Ta kategorija naj bi predstavljala dopolnitev k tedaj že obstoječim Preglednim člankom (*Review Articles*, RA). Poudarek pri FA je bil na aktualnih raziskavah avtorjev s poudarkom na smernicah za nadaljnje raziskave. K pisanju FA smo najprej vabili priznane slovenske znanstvenike z odmevnimi objavami s področja kemije, v nadaljevanju pa tudi tuje avtorje. Spisek FA in RA, ki so bili objavljeni v letih 2018–2022, je podan v Tabeli 1. Prvi Tematski članek je bil objavljen že v 2. številki ACSi leta 2018, napisali pa so ga kolegi iz skupine profesorice Damjane Rozman, tedaj tudi urednice pri ACSi za področje biokemije, molekularne biologije in biomedicinskih aplikacij. V naslednjih letih so Tematske članke prispevale raziskovalne skupine iz mnogih raziskovalnih skupin v Sloveniji in tudi iz tujine, vse do konca leta 2022 pa je v ACSi izšlo 15 FA in 5 RA. Trudili

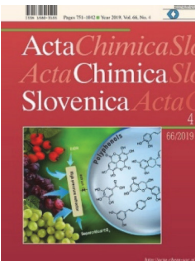
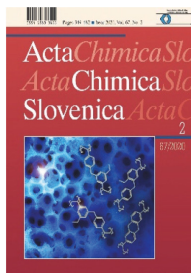
Slika 1. Podoba prenovljene spletne strani revije *Acta Chimica Slovenica*.

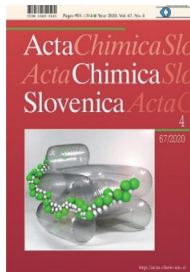
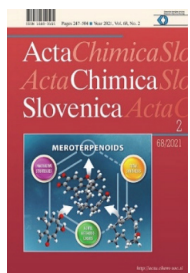
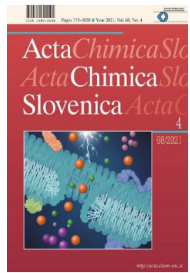
smo se, da bi bile pri tem zastopane vse večje raziskovalne ustanove v Sloveniji, vendar pri tem nismo bili popolnoma uspešni. Pokazalo se je, da objavljanje v ACSi pri marsikaterem slovenskem znanstveniku ni prav privlačno, saj je faktor vpliva (*Impact Factor*, IF) revije, ki tekmuje na področju splošne kemije z mnogo bolj prepoznavnimi in finančno podprtimi mednarodnimi revijami, kljub veli-

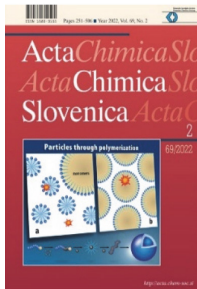
kim naporom uredniških odborov revije nizek. Zato smo še toliko bolj cenili prispevke vseh, ki so se opogumili in napisali članke za našo revijo. Izredno veseli smo bili tudi prispevkov slovenskih znanstvenikov, ki delujejo v tujini (glej članek J. Petrovčič, C. N. Ungarean, D. Šarlah *Acta Chim. Slov.* 2021, 68, 247–267) in priznanih tujih raziskovalcev (glej članka J. Siirilä, H. Tenhu *Acta Chim. Slov.*

Tabela 1. Objavljeni prispevki v kategoriji Tematskih (*Feature Articles*, FA) in Preglednih člankov (*Review Articles*, RA) v *Acta Chimica Slovenica* v letih 2018–2022 (kronološki seznam) in naslovnica revije, oblikovana na osnovi FA ali RA.

avtor(ji) in institucija	Naslov prispevka	številka ACSi in naslovnica
T. Cvitanović Tomaš, M. Moškon, M. Mraz, D. Rozman <i>Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta, Ljubljana</i>	Computational modelling of liver metabolism and its applications in research and the clinics	 FA: 2018, 65 (2), 253–265
J. Gašperšič, M. Kastelic, U. Novak, B. Likozar <i>Kemijski Inštitut Slovenije, Ljubljana</i>	Metabolic network modelling of chinese hamster ovary (CHO) culture bioreactors operated as microbial cell factories	 FA: 2018, 65 (4), 769–786
V. Turk, D. Turk, I. Dolenc, V. Stoka <i>Inštitut Jožef Stefan, Ljubljana</i>	Characteristics, structure, and biological role of stefins (type-1 cystatins) of human, other mammals, and parasite origin	 RA: 2019, 66 (1), 5–17
D. Štepec, M. Ponikvar-Svet <i>Inštitut Jožef Stefan, Ljubljana</i>	Fluorine in human health and nutrition	 FA: 2019, 66 (2), 255–275
I. Milošev <i>Inštitut Jožef Stefan, Ljubljana</i>	Contemporary modes of corrosion protection and functionalization of materials	 RA: 2019, 66 (3), 511–533

avtor(ji) in institucija	Naslov prispevka	številka ACSi in naslovnica
A. Iglič, E. Gongadze, V. Kralj-Iglič <i>Univerza v Ljubljani, Fakulteta za elektrotehniko, Ljubljana</i>	Differential capacitance of electric double layer – influence of asymmetric size of ions, thickness of Stern layer and orientational ordering of water dipoles	 FA: 2019, 66 (3), 534–541
M. Knez Hrnčič, D. Cör, P. Kotnik, Ž. Knez <i>Univerza v Mariboru, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Maribor</i>	Extracts of white and red grape skin and rosehip fruit: phenolic compounds and their antioxidative activity	 FA: 2019, 66 (4), 751–761
T. Dodevska, Y. Lazarova, I. Shterev <i>University of Food Technology, Plovdiv, Bolgarija</i>	Amperometric biosensors for glucose and lactate with applications in food analysis: a brief review	RA: 2019, 66 (4), 762–776
M. Bešter-Rogač <i>Univerza v Ljubljani, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Ljubljana</i>	Ionic liquids: simple or complex electrolytes?	 FA: 2020, 67 (1), 1–14
A. Koler, I. Pulko, P. Krajnc <i>Univerza v Mariboru, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Maribor</i>	Post polymerisation hypercrosslinking with emulsion templating for hierarchical and multi-level porous polymers	 FA: 2020, 67 (2), 349–360
P. M. Mitrašinović <i>Belgrade Institute of Science and Technology, Belgrade, Serbia</i>	G-quadruplexes: emerging targets for the structure-based design of potential anti-cancer and antiviral therapies	 RA: 2020, 67 (3), 683–700

avtor(ji) in institucija	Naslov prispevka	številka ACSi in naslovnica
T. Rijavec, M. Strlič, I. Kralj Cigić <i>Univerza v Ljubljani, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, in University College London, Velika Britanija</i>	Plastics in heritage collections: review of poly(vinyl chloride) degradation and characterization	 FA: 2020, 67 (4), 993–1013
P. Žnidaršič-Plazl <i>Univerza v Ljubljani, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Ljubljana</i>	Let the biocatalyst flow	 FA: 2021, 68 (1), 1–16
J. Petrovčič, C. N. Ungorean, D. Šarlah <i>University of Illinois, Združene države Amerike</i>	Recent chemical methodology advances in the total synthesis of meroterpenoids	 FA: 2021, 68 (2), 247–267
B. Furlani, K. Kouter, D. Rozman, A. Videtič Paska <i>Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta, Ljubljana</i>	Sequencing of nucleic acids: from the first human genome to next generation sequencing in COVID-19 pandemic	RA: 2021, 68 (2), 268–278
T. Urbič <i>Univerza v Ljubljani, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Ljubljana</i>	Analytical modeling of thermodynamic and transport anomalies of water	 FA: 2021, 68 (3), 505–520
K. Balantič, D. Miklavčič, I. Križaj, P. Kramar	The good and the bad of cell membrane electroporation	 FA: 2021, 68 (4), 753–764

avtor(ji) in institucija	Naslov prispevka	številka ACSi in naslovnica
J. Siirilä, H. Tenhu <i>Department of Chemistry, University of Helsinki, Finland</i>	Soft poly(N-vinylcaprolactam) based aqueous particles	 FA: 2022, 69 (2), 251–260
N. Popovics-Tóth, E. Bálint <i>Department of Organic Chemistry and Technology, Budapest University of Technology and Economics, Hungary</i>	Multicomponent synthesis of potentially biologically active heterocycles containing a phosphonate or a phosphine oxide moiety	 FA: 2022, 69 (4), 735–755
D. Makovec <i>Inštitut Jožef Stefan, Ljubljana</i>	Adaptation of the crystal structure to the confined size of mixed-oxide nanoparticles	FA: 2022, 69 (4), 756–771

2022, 69, 251–260 in N. Popovics-Tóth, E. Bálint *Acta Chim. Slov.* 2022, 69, 735–755). Med drugim se je tudi po zaslugi Tematskih in Preglednih člankov IF revije v letu 2020 dvignil do rekordne vrednosti 1,735.

Dokaj logično je tudi bilo, da smo naslovnico revije dali oblikovati na osnovi FA ali RA, ki je bil objavljen v dani številki reviji. Avtorji so pri tem zelo tvorno sodelovali in včasih tudi sami izživelili svojo umetniško žilico (glej na primer naslovnico za članek P. Žnidaršič-Plazl *Acta Chim. Slov.* 2021, 68, 1–16). Objavljene naslovnice, oblikovane na osnovi FA ali RA, so prikazane v zadnjem stolpcu Tabele 1.

V letu 2019 smo dosegli, da je bila naša revija uvrščena v najvišjo, to je zeleno kategorijo člankov v bazi podatkov *Sherpa Romeo*. Na osnovi tega smo potem pridobili pečat za OAP (*Open Access Platinum*) revije v *Directory of Open Access Journals* (DOAJ), tako imenovani *DOAJ Seal*. Poudariti velja, da je takrat le okrog 1300 znanstvenih revij, zavedenih v DOAJ, imelo oznako OAP, ACSi pa je tako postala prva slovenska znanstvena revija s tem pečatom. Le-ta je namenjen revijam, ki se držijo najboljših praks pri objavljanju v odprtem dostopu. Pogoj za dodelitev pečata so funkcije, povezane z dostopnostjo, odprtostjo, ponovno uporabo in pravicami avtorjev. Avtorji prispevkov v ACSi namreč za svoje objave ohranijo avtorske pravice in članki so odprto dostopni na spletu, brez plačila za avtorje ali bralce. S tem je ACSi izpolnila pogoje nacionalne strategije Republike Slovenije 2015–2020 o odprtem dostopu do znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov. Ob tej pri-

ložnosti smo dopolnili še opis licence *Creative Commons Attribution* (CC BY) in logotipe za vse navedeno dodali na spletno stran in na prve strani vsakega članka. Za doseg vsega navedenega je bilo potrebno kar nekaj tehnično-računalniškega dela in poznavanja raznih baz podatkov, pri čemer so bili uredniškemu odboru ACSi v veliko pomoč gospa Maja Vihar in gospod Mitja Vovk-Iskrič iz Centralne in tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani ter skrbnik sistema OJS gospod Alen Orbančič. Brez njih bi to težko izpeljali.

Slika 2. Logotip revij OAP, kamor se je leta 2019 uvrstila revija *Acta Chimica Slovenica*.

V sklopu promocije ACSi smo leta 2021 izdelali grafično pasico spletne strani in zgibanko ACSi (slika 3), kasneje, ob 70-letnici Slovenskega kemijskega društva (SKD), pa je bil izdelan še promocijski video (<https://acta.chem-soc.si/>, <https://www.youtube.com/watch?v=vMGcWpStUPk>).

A) Grafična pasica spletne strani

B) Zgibanka

Slika 3. A) Grafična pasica spletne strani in B) zgibanka revije Acta Chimica Slovenica.

Z letom 2019 sta delo v uredniškem odboru ACSi zaključili dolgoletni urednici Damjana Rozman (področje Biokemija, molekularna biologija in biomedicinska aplikacija) in Melita Tramšek (področji Anorganska kemija in Materiali). Nadomestili so ju Aleš Berlec, Mirela Dragomir (oba iz Inštituta Jožef Stefan) in Matjaž Kristl (Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Univerza v Mariboru).

Hkrati smo uredniško okrepili še področje Analizna kemija, kjer se je urednicama Heleni Prosen in Ireni Vovk pridružil Alen Albreht (Kemijski inštitut Slovenije). Leta 2021 pa je uredniški odbor zapustil še Aleš Podgornik, ki je skrbel za področje Kemijsko, biokemijsko in okoljsko inženirstvo; nasledil ga je Aleš Ručigaj. Leta 2022 je z delom tajnice SKD in tudi administratorke pri reviji ACSi

prenehala gospa Marjana Gantar Albreht. »Štafetno palico« je predala gospej Evi Mihalinec.

V vseh letih mojega mandata, kot verjamem pa tudi že prej, je bil poglavitni cilj dela urednikov ACSi visoka kvaliteta člankov in mednarodni ugled revije. Za dosego tega cilja je bilo potrebno ogromno uredniškega dela. Prvo sito je bil moj pregled oddanih člankov in na tej prvi stopnji je odpadlo okrog 70 % oddanih člankov, bodisi zaradi tehnične ali tematske neprimernosti ali pa tudi zaradi očitnega prenizkega znanstvenega nivoja. Šele potem sem članke dodelila področnim urednikom. Tudi od preostalih 30 % člankov niso bili vsi sprejeti v objavo; groba ocena je, da je bilo na koncu objavljenih okrog 15 % oddanih člankov. Uredniki smo vedno vlagali velike napore v to, da so bile končne objave kvalitetne. Zelo pomembna stopnja v procesu sprejemanja člankov je delo recenzentov. Ta stopnja je bila za nas urednike vedno najtežja, predvsem kadar odziva potencialnih recenzentov na vabilo k recenziji ni bilo. Sama sem poleg dela glavne in odgovorne urednice opravljala še delo urednice za po-

dročje Fizikalna kemija. Za kakšen članek se je zgodilo, da je bilo potrebno povabiti tudi 20 ali več recenzentov, da sta končno 2 od njih sprejela vabilo in opravila recenzijo. Kljub temu pa smo vedno izdali 4 številke na letnik, ki so bile ustrezno zapolnjene, kar pomeni, da so vsebovale 250 strani ali več. V času mojega mandata težav pri zapolnitvi številke ni bilo, vedno je ostala varna zaloga člankov za naslednjo številko, in izhajanje revije je bilo redno. Lahko smo bili celo nekoliko »izbirčni« pri izbiri člankov. Vse to je na koncu privedlo tudi do dvigovanja IF. Verjetno je tudi zato obstajal interes tujih izdajateljskih družb (na primer *Andewandte Chemie*), da bi pod svoje okrilje dobile ACSi. Seveda pa vsega tega ne bi bilo, če ne bi že vsi uredniki pred nami pripravili odličnih podlag za nadaljnjo rast revije.

Izredno me veseli, da je delo odgovornega urednika ACSi sprejel prof. dr. Franc Perdih. S svojimi bogatimi uredniškimi izkušnjami bo zagotovo revijo ACSi popeljal k novim dosežkom. Njemu in vsem področnim urednikom in tehničnemu osebju želim uspešno delo še naprej.